

Sygn. akt I ACa 1564/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Wiklak (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Myszkowska

SO Marta Witoszyńska

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 12 września 2018 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa D. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w Ł., Zakładowi Karnemu Nr 1 w Ł., Aresztowi Śledczemu w P., Zakładowi Karnemu w K. i Zakładowi Karnemu Nr 2 w Ł.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 29 sierpnia 2017 r. sygn. akt I C 1341/16

1. **oddala apelację;**
2. **zasądza od D. K. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;**
3. **przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Ł. na rzecz radcy prawnego R. W. kwotę 295,20 (dwieście dziewięćdziesiąt pięć 20/100) zł brutto tytułem wynagrodzenia za udzieloną powodowi w postępowaniu apelacyjnym pomoc prawną z urzędu.**

Sygn. akt I ACa 1564/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie z powództwa D. K. przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w Ł., Dyrektorowi Zakładu Karnego Nr 2 w Ł., Dyrektorowi Zakładu Karnego Nr 1 w Ł., Dyrektorowi Aresztu Śledczego w P. i Dyrektorowi Zakładu Karnego w K. o zapłatę, oddalił powództwo (pkt 1), przyznał i nakazał wypłacić z Funduszu Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz radcy prawnego A. K. kwotę 295,20 zł brutto tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu (pkt 2), a także nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego (pkt 3).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie ustaleń, które Sąd Apelacyjny w całości podzielił i przyjął za własne. Z ustaleń tych wynikało, że powód odbywał karę pozbawienia wolności oraz był tymczasowo aresztowany. Był osadzony w następujących jednostkach penitencjarnych:

- w Areszcie Śledczym w Ł. w okresie:

a) od 22 stycznia 2011 r. do 6 lipca 2011 r.,

b) od 20 lipca 2012 r. do 20 stycznia 2013 r.,

c) od 4 lutego 2014 r. do 31 lipca 2014 r.,

- w Zakładzie Karnym nr 1 w Ł. w okresie od 21 stycznia 2013 r. do 4 lutego 2014 r.,

- w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. w okresie od 12 czerwca 2012 r. do 20 lipca 2012 r.,

- w Areszcie Śledczym w P. w okresie od 31 lipca 2014 r. do 24 lutego 2016 r.,

- w Zakładzie Karnym w K. w okresie od 24 lutego 2016 r. do 28 lutego 2017 r.

Przewidywany termin końca kary przypadał na 29 sierpnia 2017 r. i w tym dniu powód opuścił zakład karny.

W Areszcie Śledczym w Ł. w okresie od dnia 23 lutego 2011 r. do 28 marca 2011 r. powód przebywał w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosiła poniżej 3 m², ale nie mniej niż 2 m². Powód był osadzony w takiej celi w uwagi na brak właściwych miejsc zakwaterowania na podstawie decyzji Dyrektora Aresztu Śledczego w Ł.. Powód otrzymał powyższą decyzję w dniu 24 lutego 2011 r.

Ponadto w Areszcie Śledczym w Ł. powód był zakwaterowany w następujących warunkach:

Pawilon/Oddział/Nr celi//Okres pobytu skarżącego//Powierzchnia celi w m²//Liczba skazanych przebywających w celi

A/1/26 24.01.2011 10,41 3

25.01.2011 2

26.01.2011 3

B/2/39 27.01.2011 - 7.02.2011 12,05 4

8.02.2011 3

9.02.2011 - 22.02.2011 4

B/2/74 23.02.2011 - 27.02.2011 25,80 12

28.02.2011 11

C/4/127 1.03.2011 - 19.05.2011 11,71 3
C/3/81 20.05.2011 - 3.07.2011 25,52 8
4.07.2011 7
5.07.2011 - 6.07.2011 8
A/4/157 20.07.2012 - 1.08.2012 12,06 4
2.08.2012 3
3.08.2012 - 8.10.2012 4
9.10.2012 3
10.10.2012 - 28.10.2012 4
29.10.2012 - 30.10.2012 3
31.10.2012 - 6.11.2012 4
A/4/148 7.11.2012 - 27.11.2012 10,77 3
28.11.2012 2
29.11.2012 - 31.12.2012 3
1.01.2013 - 21.01.2013 3
C/1/7 4.02.2014 - 6.02.2014 11,46 2
7.02.2014 - 3.03.2014 3
4.03.2014 - 16.03.2014 2
17.03.2014 3
18.03.2014 - 20.03.2014 2
21.03.2014 - 24.03.2014 3
25.03.2014 2
26.03.2014 - 14.05.2014 3
15.05.2014 - 20.05.2014 2
21.05.2014 - 5.06.2014 3
C/1/26 6.06.2014 - 31.07.2014 9,03 3

Kąćiki w Areszcie Śledczym w Ł. nie były w pełni zabudowane. Zdarzało się, że nie można było zamknąć drzwi od kąćika sanitarnego. Kąpiel skazanych odbywała się raz w tygodniu. Zdarzało się, że ściany w celach były zagrzybiałe i zawilgotniałe.

W czasie osadzenia w Zakładzie Karnym nr 1 w Ł. powód był zakwaterowany w następujących warunkach:

Oddział/Nr celi//Okres pobytu skarżącego//Powierzchnia celi w m²// Liczba skazanych przebywających w celi

B/II 1 21.01.2013 - 31.01.2013 13,09 4

A/I 20 31.01.2013 - 22.03.2013 18,47 6

A/I 8 22.03.2013 - 30.04.2013 18,57 6

B/III 6 30.04.2013 - 16.10.2013 13,35 4

A/II 19 16.10.2013 - 28.11.2013 28,65 9

B/II 15 28.11.2013 - 4.02.2014 7,04 2

Był to zakład typu półotwartego. Powód mógł w ciągu dnia wychodzić poza celę.

Cele były wyposażone w oświetlenie – jarzeniówki, które nie miały osłon. Osadzeni otrzymywali dwa koce, dwa prześcieradła, poduszkę i dwa ręczniki, które co dwa tygodnie były zmieniane. Otrzymywali środki czystości: pastę do zębów - tubka na miesiąc, krem do golenia - jeden na miesiąc, dwie maszynki do golenia i dwa papiery toaletowe. Skazani kąpali się raz w tygodniu.

Ponadto osadzeni otrzymywali też płyn do mycia naczyń i płyn do podłogi. Nie było szmaty do podłogi. W celi była zmiotka i szufelka. Osadzeni ustalali sobie dyżury i każdy z nich sprzątał w celi w ustalony dzień.

Zdarzało się, że ściany w celi były zagrzybiałe.

Osadzeni wychodzili na spacer, korzystali z telefonów, biblioteki, świetlicy, na której oglądali telewizję.

Powód korzystał z biblioteki.

W Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. powód przebywał w budynku B (szpitalu) na leczeniu odtruwającym w salach chorych:

Budynek/Oddział/Nr celi//Okres pobytu skarżącego//Powierzchnia celi w m²//Liczba łóżek szpitalnych

B-1/21 12.06.2012 - 15.06.2012 26,06 3

B-1/4 15.06.2012 - 10.07.2012 27,83 6

B-3/204 10.07.2012 - 19.07.2012 26,95 7

B-1/2 19.07.2012 - 20.07.2012 23,75 6

W szpitalu było czysto. Powód miał swoje obuwie w magazynie i w sali chorych korzystał z kłapek. Aby wyjść na spacer pożyczył obuwie od współosadzonego. Był w tym czasie na około 3 spacerach. Nie było żadnych ograniczeń w ilości spacerów. Na terenie gdzie odbywały się spacer osadzonych nie było daszków przeciwdeszczowych.

W Areszcie Śledczym w P. powód był osadzony w następujących warunkach:

Oddział/Nr celi//Okres pobytu skarżącego//Powierzchnia celi w m²// Liczba skazanych przebywających w celi

274 31.07.2014 - 20.08.2014 10,94 3

230 20.08.2014 - 17.09.2014 10,52 3

374 17.09.2014 - 30.01.2015 10,94 3

354 30.01.2015 - 25.02.2015 6,61 2 371 25.02.2015 - 12.06.2015 10,52 3

366 12.06.2015 - 1.10.2015 6,71 2

375 1.10.2015 - 15.01.2016 10,47 3

366 15.01.2016 - 19.01.2016 6,71 2

527 19.01.2016 - 24.02.2016 6,69 2

W oknach cel były zamontowane blendy. W celach były łóżka piętrowe, które przysłaniały światło dzienne z okien. Posiłki osadzeni spożywali przy stole.

Kąciki sanitarne były zabudowane. Zdarzało się, że były one zanieczyszczone. Sprzątaniem kącików i cel zajmowali się osadzeni.

Osadzeni wychodzili na spacer, mogli korzystać z biblioteki, świetlicy, hali sportowej. Na wizytę u lekarza dentysty osadzeni musieli oczekiwać.

Powód w czasie osadzenia miał swoje łóżko, szafkę, taboret. Wypożyczał książki i uprawiał sport. Na spacer w okresie zimowym wychodził w jednej bluzie. Kurtki wisiały na korytarzu i były dostępne dla osadzonych.

W Zakładzie Karnym w K. powód przebywał w okresie:

- od 24.02.2016 r. do 28.09.2016 r. w pawilonie F, pięcioosobowej celi nr 28 o powierzchni 15,14 m²,
- od 28.09.2016 r. do 30.09.2016 r. w pawilonie F, pięcioosobowej celi nr 18 o powierzchni 15,01 m²,
- od 30.09.2016 r. do 27.02.2017 r. w pawilonie F, w pięcioosobowej celi nr 28 o powierzchni 15,14 m²,
- od 27.02.2017 r. do 28.02.2017 r. w pawilonie G, w pięcioosobowej celi nr 29 o powierzchni 15,27 m².

Zakład Karny w K. jest starym zakładem i obowiązuje w nim system zamknięty. W 2015 r. był w nim przeprowadzony remont. Ostatnio został ocieplony na zewnątrz.

W celach są kąciki sanitarne w całości zabudowane. Nie ma w celach ciepłej wody. Jest łazienka, w której osadzeni kąpią się dwa razy w tygodniu.

W łazni obowiązuje zakaz prania. Ubrania osadzonych są prane i suszone w celach. Obowiązuje też zakaz trzepania koców na spacerniakach. Zdarzało się, że w łazniach były porzucane butelki po szamponach, żelach.

W celach są jarzeniówki ledowe i są zamontowane atestowane klosze. Temperatura w celi jest odpowiednia. Gdy skazany odczuwa chłód może napisać prośbę o dodatkowy koc.

W celach są kąciki sanitarne. W celach są metalowe szafki, z których korzystają osadzeni. Mają one ślady rdzy, gdyż osadzeni kładą w nim mokre gąbki po przyjsciu z kąpieli. Ponadto osadzeni korzystają także z metalowych szafek, w których przechowują żywność.

Osadzeni mogą korzystać w celach z prywatnych czajników i grzałek.

W celach, w których przebywał powód był jeden czajnik i jedna grzałka.

Osadzeni mogą korzystać ze spacerniaka. Jest na nim nieobudowany daszek. Latem osadzeni grają w siatkówkę. W zakładzie nie ma sali gimnastycznej.

W pawilonie jest możliwość korzystania z biblioteki.

W czasie osadzenia powód pracował tylko parę dni - ostatnio w P..

Obecnie powód ma 32 lata. Przed osadzeniem w zakładzie karnym pracował w zakładach kamieniarskich. Wynajmował mieszkanie przy ul. (...) w Ł.. Były to dwa pokoje w kamienicy z łazienką i ciepłą wodą ogrzewaną bojlerem. Zarabiał około 3.000 zł, a za mieszkanie płacił 2.000 zł.

W 2010 r. powód rozstał się z partnerką i pozostawał przez pewien czas bezdomny.

Sąd Okręgowy podkreślił, że dochodzone w niniejszej sprawie roszczenia zostały oparte na twierdzeniach o naruszeniu dóbr osobistych powoda w postaci godności i prawa do intymności, które jego zdaniem nastąpiło wskutek nie zapewnienia godnych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności w pozwanych jednostkach penitencjarnych. Roszczenia te za okres od 21 stycznia 2011 r. do 18 sierpnia 2013 r. - z uwagi na wytoczenie powództwa w dniu 18 sierpnia 2016 r. - Sąd Okręgowy oddalił, jako przedawnione w świetle art. 442¹ § 1 k.c., stwierdzając że powód miał na bieżąco wiedzę dotyczącą warunków, w jakich był osadzony i nie wykazał w żaden sposób przyczyn uchybienia terminu do dochodzenia swych roszczeń. Opóźnienie w wytoczeniu powództwa było zatem nieuzasadnione i w żaden sposób nie leżało po stronie pozwanego Skarbu Państwa, wobec czego powód nie mógł skutecznie powoływać się na nadużycie prawa podmiotowego przez pozwanego zgłaszającego zarzut przedawnienia. Roszczenia dotyczące pobytu powoda w Areszcie Śledczym

w Ł. od 4 kwietnia 2014 r. do 31 lipca 2014 r., w Zakładzie Karnym nr 1 Ł. od 19 września 2013 r. do 4 lutego 2014 r., w Areszcie Śledczym

w P. od 31 lipca 2014 r. do 24 lutego 2016 r.

i w Zakładzie Karnym w K. od 24 lutego 2016 r. do 29 sierpnia 2017 r. Sąd Okręgowy oddalił natomiast, jako nieudowodnione, gdyż zgromadzony

w postępowaniu materiał dowodowy nie potwierdził naruszenia obowiązujących przepisów w zakresie regulującym warunki bytowe i sanitarne osadzonych.

W szczególności za bezzasadne Sąd Okręgowy uznał zarzuty powoda w kwestii niemożności nieskrępowanego korzystania z kąpielni sanitarnego (nie zostało wykazane, by przyczyną niezamykania drzwi były wady konstrukcyjne), niezapewnienia mu prawa do kąpieli (powód nie wykazał, by czyniono to

z niezachowaniem norm), braku dostępu do ciepłej wody w celach (skazani mają w celach dostęp wyłącznie do zimnej wody, którą mogą podgrzewać czajnikiem lub grzałką; powód nie zgłaszał, że sprzęt, którym dysponował nie był wystarczający), niedostatecznego oświetlenia cel (zamontowane blendy miały atesty, a powód nie udowodnił, by stanowiły one przyczynę pogorszenia jego wzroku), zapchanej wentylacji (brak jakichkolwiek prób dowiedzenia tej okoliczności), zagrzybienia ścian i sufitów (powód w trakcie osadzenia nie zgłaszał związanych z tym skarg i ewentualnego wpływu na stan zdrowia),

stanu czystości w celach i łaźni (efekt nieprzestrzegania zasad czystości przez współosadzonych), zbyt niskiej temperatury w celach (powód w trakcie osadzenia nie zgłaszał stosownych skarg i nie domagał się dodatkowego koca), braku zadaszenia w miejscu odbywania spacerów (powód nie wykazał ewentualnie wynikłej z tego szkody), czy złego stanu materaców (powód nie domagał się ich wymiany i nie twierdził, by nie nadawały się one do użytku). Co więcej, Sąd Okręgowy wykluczył przypisanie stronie pozwanej jakiegokolwiek bezprawności, gdyż w jej działaniach nie było cech poniżenia i upokorzenia powoda. W konsekwencji oddalenia powództwa Sąd Okręgowy odstąpił od obciążenia powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu z zastosowaniem art. 102 k.p.c.

Powód zaskarżył opisany wyrok w zakresie punktu 1. apelacją opartą na następujących zarzutach:

1. naruszenia przepisów prawa procesowego, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów, polegającą na ustaleniu, że odbywanie kary pozbawienia wolności przez powoda w warunkach, jakie panowały w zakładach karnych, w których przybywał, nie naruszało jego dóbr osobistych i prawa do odbywania kary pozbawienia wolności w warunkach humanitarnych, podczas gdy warunki, w jakich powód odbywał karę pozbawienia wolności były niehumanitarne i spowodowały u niego negatywne odczucia moralne i psychiczne,

2. naruszenia przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy w sprawie zachodzą okoliczności uzasadniające nieuwzględnienie podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia z uwagi na jego niezgodność z zasadami współżycia społecznego,

- art. 24 i art. 448 k.c. w zw. z art. 417 § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie w sytuacji, gdy doszło do bezprawnego, zawinionego i obiektywnego naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci prywatności, godności i prawa do odbywania kary pozbawienia wolności w warunkach humanitarnych, co spowodowało znaczącą krzywdę.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa, ewentualnie - o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a także o zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Pozwany Skarb Państwa, odpowiadając na apelację, wniósł o jej oddalenie oraz zwrot kosztów poniesionych na tym etapie procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wywiedziona w tej sprawie apelacja nie dostarczyła argumentów czy to natury materialnoprawnej, czy też proceduralnej, mogących wpłynąć na zmianę oceny dochodzonych przez powoda roszczeń.

Chociaż skarżący zawarł w apelacji zarzut obrazy prawa procesowego, sprowadzający się do naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233

§ 1 k.p.c.), nie oddał jego istoty i nie przybliżył Sądowi Apelacyjnemu, w czym upatruje tylko hasłowo zaznaczonej nieprawidłowości. W sposobie ujęcia tego zarzutu zabrakło nie tylko wskazania dowodów, które zostały wadliwie ocenione, czy określenia zasad doświadczenia życiowego, którym uchybiono, ale także tych elementów materiału dowodowego, które Sąd Okręgowy jego zdaniem pominął wydając zaskarżony wyrok. Z tych też względów omawiany zarzut uderzał

raczej w wyprowadzone przez Sąd Okręgowy wnioski, aniżeli w poczynione ustalenia faktyczne, co wobec dominującego charakteru podniesionych

w apelacji zarzutów naruszenia prawa materialnego ograniczało jego analizę.

Nie ulega jednak wątpliwości, że Sąd Okręgowy wszechstronnie ocenił wiarygodność zgromadzonego materiału dowodowego, zachowując obowiązujące w tej mierze reguły oceny mocy poszczególnych dowodów, tj. reguły logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (wyrok SN

z dnia 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05). Uwzględnił w tym zakresie zarówno bogatą dokumentację, jak i dowody z osobowych źródeł dowodowych, w tym zeznania samego powoda i zgłoszonych przez niego świadków. W konsekwencji należało przyjąć, że skarżący nie zdołał zdyskwalifikować ustaleń faktycznych, na których oparty został zaskarżony wyrok, a spór koncentrował się wyłącznie wokół ich materialnoprawnej oceny.

S. ustalonego stanu faktycznego sprawy do objętych zarzutami apelacji przepisów prawa materialnego nie pozwoliła, pomimo oczekiwania skarżącego, na uwzględnienie powództwa i to z dwóch przyczyn. Zawarte w nim roszczenia za okres od 21 stycznia 2011 r. do 18 sierpnia 2013 r. były bowiem przedawnione, a w pozostałej części, czyli za okres od 4 kwietnia 2014 r. do

29 sierpnia 2017 r., nieudowodnione.

Poza sporem, również w obecnym stadium postępowania, pozostawała konieczność rozważenia biegu terminu przedawnienia w kontekście unormowań art. 442¹ § 1 k.c., podobnie jak ustalone przez Sąd Okręgowy okresy przebywania powoda w pozwanych jednostkach penitencjarnych, z którymi należało wiązać wiedzę powoda o panujących w nich warunkach stanowiących źródło dochodzonych w tej sprawie roszczeń. Skarżący nie zaoferował żadnych dowodów pozwalających na przyjęcie, że wiedzę w tym przedmiocie uzyskał z opóźnieniem mogącym tłumaczyć wytoczenie niniejszego powództwa o zapłatę dopiero w dniu 18 sierpnia 2016 r. Skarżący w tym czasie był pozbawiony wolności, przez co nie przekonują jego twierdzenia, że odczuwany wówczas permanentny stres i ogólna rezygnacja wywołana sytuacją bytową mogła w jakikolwiek sposób rzutować na jego aktywność procesową.

Powyższe uzasadnia stanowisko Sądu Okręgowego, że powód był zdolny do objęcia swą świadomością okoliczności doznawania zachowań godzących w jego dobra osobiste takie, jak zdrowie, godność oraz intymność już w momencie ich wystąpienia, na co nie miała wpływu umiejętność określenia przysługujących mu z tego tytułu uprawnień. Zważywszy na to, że powód w swoim życiu miał długotrwałą styczność z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości, ogólne przekonanie o możliwości realizowania swych praw na drodze sądowej nie mogło być mu obce, a nieumiejętność przywołania na ich poparcie prawidłowej podstawy prawnej nie mogła przekreślać samego faktu podjęcia tego typu działań. Ewentualny brak rozeznania w kwestii możliwości wystąpienia z konkretnymi roszczeniami z tytułu naruszenia dóbr osobistych – nawet jeśli dać wiarę twierdzeniom skarżącego, że nie znał panującej wśród współosadzonych praktyki wszczynania tego rodzaju procesów – pozostawał zatem nieistotny. Tak samo pozbawiony znaczenia był brak wiedzy co do możliwości przedawnienia się tych roszczeń, gdyż obowiązuje zasada powszechnej znajomości prawa, realizowana przez obowiązek publikacji powszechnie obowiązujących źródeł prawa, wobec czego nie można uchylić się od skutków prawnych przedawnienia roszczenia poprzez argumentację, że nie było się świadomym obowiązywania stosownych norm (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 9 listopada 2010 roku, sygn. akt I ACa 1117/10, niepubl.). Powód nie wykazał, aby w toku osadzenia nie miał dostępu do owych źródeł. Nie przedstawił też dowodu pozwalającego na uznanie, że nie zetknął się ze szczególnych przyczyn z powszechną wiedzą o możliwości składania podobnych pozwów.

Ponad trzyletni okres dzielący bez wyraźnej przyczyny zdarzenie szkodzące z początkowych lat odbywania przez skarżącego kary pozbawienia wolności od daty zainicjowania postępowania w rozpoznawanej sprawie wykluczał uznanie zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia za nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c. W świetle stanowiska judykatury dopuszczalne jest jedynie niewielkie przekroczenie terminu przedawnienia (postanowienie SN z dnia 15 marca 2005 r., II UK 203/04). Nie zmienia to faktu, że skarżący nie przybliżył żadnej zasady współzycia społecznego, która miałyby decydować o takim uznaniu, podczas gdy strona, domagając się zastosowania art. 5 k.c., powinna podjąć próbę sformułowania tej zasady współzycia społecznego, z którą niezgodne w jej ocenie jest czynienie użytku z prawa podmiotowego.

Z uwagi na to, że powód przebywał w celach niezapewniających standardów co do minimalnej powierzchni przypadającej na osadzonego w okresach objętych przedawnieniem, czego nie zdołał podważyć, nawiązanie do tej okoliczności w motywach apelacji było bezprzedmiotowe i nie wymagało rozważenia z punktu widzenia prawnej dopuszczalności zastosowania takiego rozwiązania. Kwestia ta została zresztą dostatecznie wyjaśniona przez Sąd Okręgowy w sposób, któremu trudno odmówić poprawności.

Dalsze zarzuty powoda dotyczące panujących w trakcie jego izolacji penitencjarnej warunków bytowych i sanitarnych wiązały się

z koniecznością wykazania wszystkich przesłanek odpowiedzialności strony pozwanej, statuowanych przepisami art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zw.

z art. 417 § 1 k.c., przy czym w pierwszej kolejności powód miał obowiązek wykazać okoliczność naruszenia konkretnego dobra osobistego w rozumieniu art. 23 k.c. Dopiero w razie pozytywnego przesądzenia tej kwestii sąd orzekający dokonywałby oceny bezprawności działania bądź zaniechania prowadzącego do naruszenia dóbr osobistych powoda, a także oceny w zakresie wystąpienia szkody i związku przyczynowego między inkryminowanym zachowaniem pozwanego a ową szkodą. Według utrwalonego stanowiska judykatury ocena, czy działanie naruszyło dobro osobiste, dokonywana jest na podstawie obiektywnego kryterium, a sąd powinien rozważyć, czy typowa, przeciętna

osoba na miejscu pokrzywdzonego uznałaby określone działanie za naruszenie dobra osobistego oraz czy w odczuciu społecznym określone zachowanie zakwalifikowane może być jako naruszające dobra osobiste (wyrok SN z 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89, OSP 1990, Nr 9, poz. 330; wyrok SN z 11 marca 1997 r., III CKN 33/97, OSN 1997, Nr 6 – 7, poz. 93; uzasadnieniu wyroku SN

z 26 października 2001 r., V CKN 195/01, L.; uzasadnieniu wyroku SN z 23 maja 2002 r., IV CKN 1076/00, OSN 2003, Nr 9, poz. 121; wyrok SN z 5 kwietnia 2002 r., II CKN 953/00, L.; wyrok SN z 22 stycznia 2014 r., III CSK 123/13, Biul. SN 2014, Nr 6). Skoro ocena faktu naruszenia dóbr osobistych ma charakter obiektywny, szczególne cechy pokrzywdzonego (np. nadwrażliwość, choroba psychiczna) nie są brane pod uwagę w ocenie naruszenia. Nie oznacza to jednak, że odczucia pokrzywdzonego mogą zostać całkowicie pominięte,

ale z całą pewnością nie można im przypisać rozstrzygającego znaczenia (wyrok SN z dnia 28 marca 2003 r., V CSK 308/02, OSNC 2004, Nr 5, poz. 82).

W niniejszej sprawie powód nie dopełnił już pierwszego z wyżej wymienionych wymogów, bowiem nie zdołał wykazać żadnej ze wskazanych

w pozwie form naruszenia jego dóbr osobistych. Te zachowania pozwanego, które powód piętnował nie znalazły odzwierciedlenia w wynikach przeprowadzonego postępowania dowodowego i nie podlegały dalszej ocenie

z perspektywy przesłanek jego odpowiedzialności, m.in. przesłanki adekwatnego związku przyczynowego. Z ustaleń Sądu Okręgowego nie wynikało, by

stworzone skarżącemu warunki odbywania kary odbiegały od obowiązujących standardów, a zachowania personelu zakładów karnych i aresztów śledczych,

w których przebywał, czy samych współosadzonych były wymierzone w jego godność, zdrowie, bezpieczeństwo i prywatność. W apelacji nie zakwestionowano ustaleń co do tego, że powód nie kierował do administracji tych zakładów i aresztów żadnych zastrzeżeń mogących ujawnić odczuwany dyskomfort czy to o podłożu emocjonalnym, czy fizycznym, a to tylko utwierdza w przekonaniu,

że pozew, z którym wystąpił nie znajdował oparcia w obiektywnej krzywdzie powoda.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny, uznawszy podniesione przez skarżącego zarzuty za wyraz samej tylko polemiki z prawidłowymi ustaleniami

i wnioskami Sądu Okręgowego, oddalił przedstawioną apelację po myśli

art. 385 k.p.c., a o kosztach postępowania apelacyjnego orzekł z zastosowaniem reguł wynikających z art. 98 i art. 99 k.p.c. w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy

z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016 r., poz. 2261). Wysokość tych kosztów została ustalona

na podstawie § 8 pkt 26 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 in fine rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800) w brzmieniu obowiązującym od dnia

27 października 2016 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w sprawie nie zachodziły podstawy do objęcia skarżącego dobrodziejstwem przewidzianym w art. 102 k.p.c., o którego zastosowanie skarżący, reprezentowany przez fachowego pełnomocnika,

nawet nie wnosił. Wyznacznikiem tego przepisu jest występowanie w sprawie szczególnie uzasadnionego wypadku, który nie jest utożsamiany wyłącznie

z sytuacją majątkową i życiową strony. Przepis ten nie wyróżnia kategorii osób pozbawionych wolności, mimo niewątpliwie towarzyszących im ograniczeń

w możliwości zarobkowania. Stąd też okoliczności związane z odbywaniem

kary pozbawienia wolności nie mogły uzasadniać wyjątkowego potraktowania powoda i nieobciążenia go kosztami procesu, tym bardziej, że są okolicznościami w pełni zawinionymi i stanowią konsekwencję popełnionego przez powoda przestępstwa, za które został prawomocnie skazany. Powód zresztą wobec szczegółowego uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego winien poprzedzić wniesienie środka odwoławczego daleko idącą rozważą, zwłaszcza że takim działaniem narażał stronę przeciwną na kolejne koszty, których sam nie ponosił, uczestnicząc w procesie na koszt Skarbu Państwa, a jay brak musiał się spotkać z konsekwencjami finansowymi.

Wynagrodzenie na rzecz pełnomocnika reprezentującego powoda z urzędu Sąd Apelacyjny przyznał stosownie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2016.1715).